

NECROLÒGICA

Josep Espriu Castelló (1915-2002)

El dia 12 d'octubre de 2002 va morir el molt Il·lustre Acadèmic de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya Dr. Josep Espriu Castelló, a l'Hospital de Barcelona, que ell va fundar i va inaugurar el 1990.

La Junta Directiva m'ha designat la trista missió de fer la seva necrològica. Ho agraeixo i ho he acceptat sense dubtar, ja que m'unia a ell una sincera amistat que es va iniciar a la dècada de 1940 i ha continuat intacta fins a la seva mort i que em permet glossar la intensa i fecunda vida d'aquest metge excepcional que va començar el seu exercici professional com a un humil metge de capçalera i va acabar creant un gran Sistema d'Assistència Sanitària Col·lectiva, el cooperativisme sanitari, i va aconseguir estendre'l a la resta d'Espanya i de diversos països estrangers.

El Dr. Espriu va néixer a Santa Coloma de Farners (Girona). Els seus pares es van traslladar aviat amb els seus fills molt petits a Barcelona. Aquí va cursar tots els seus estudis i va obtenir la llicenciatura en medicina el 1942. Aquest mateix any va començar l'exercici professional com a metge de medicina general, en el seu domicili del barri de Gràcia, en el qual atenia els seus malalts particulars i de la Seguretat Social. En aquest mateix domicili va conviure amb el seu germà Salvador, fins que va morir el 1985. Cito aquest fet perquè el Dr. Espriu admirava el seu germà poeta i, com ell mateix confessava, el va influir en la seva manera de ser, de comportar-se i d'entendre la vida.

Extremament educat, culte, molt atent i afectuós amb els malalts i els seus familiars, va adquirir ràpidament prestigi com a metge de capçalera; però aviat es va desvetllar en ell una forta rebel·lia davant de la gestió de la medicina de l'època, de la situació precària dels metges explotats per les mútues mercantils i de l'assistència mèdica, que discriminava rics i pobres en el manteniment d'un bé general tan essencial com és la salut.

Entre els professionals regnava la inquietud, i la implantació de l'assegurança obligatòria de malaltia el 1944 va contribuir a augmentar tal inquietud, perquè els metges intuïen que la medicina tradicional liberal individual que exercien iniciava el seu declivi i acabaria per desaparèixer.

En el Col·legi de Metges de Barcelona es desplegava una intensa activitat en defensa dels interessos professionals. Les reunions eren freqüents, les assemblees tenses, caldejades i Espriu, que ja hi destacava, es va presentar a les eleccions del

Col·legi el 1945 i va sortir escollit vocal de la Junta, càrrec que va ocupar fins al 1952. Durant aquests anys Espriu va desplegar una gran activitat en el Col·legi de Metges. Va restablir la Comissió de defensa dels interessos professionals i va col·laborar activament en altres comissions, com la Comissió assessora del S.O.E.

En aquesta època, Espriu va anar a Bilbao per a conèixer l'Igualatori Mèdic Col·legial, que funcionava allà, sota els principis de lliure elecció de metge, de pagament per acte mèdic i sense intermediaris en la relació entre metge i malalt. Va quedar meravellat d'aquest sistema assistencial i a partir d'aleshores Espriu, home especial, somniador, idealista, molt convençut que la força de les idees és superior a la dels diners, va anar dissenyant el seu projecte d'organitzar un sistema social d'assistència mèdica col·lectiva privada, regida pels mateixos principis de l'Igualatori de Bilbao, a la qual cosa va afegir la gestió dels recursos en igualtat de protagonisme de metges i malalts; és a dir, un sistema de cooperativisme sanitari integral, sense ànim de lucre, en el qual els beneficis es reinverteixen en millores assistencials. Tota una utopia, com ell mateix deia.

Per a poder convertir la seva "utopia" en realitat, necessitava fundar l'Igualatori Mèdic Col·legial de Barcelona. No ho va tenir gens fàcil; però després de cinc anys de lluita sense descans defensant el seu projecte, va aconseguir vèncer la resistència dels opositors a la seva "utopia" i el 14 d'agost de 1957 el Col·legi de Metges va fundar l'Igualatori Mèdic Col·legial, al qual va denominar Assistència Sanitària Col·legial.

Aconseguit aquest objectiu, Espriu, treballador infatigable, va dedicar tota la seva energia inexhaurible a dur a terme el seu projecte de Cooperativisme Sanitari i d'estendre'l a tota Espanya i a l'estranger. Amb aquesta finalitat, va viatjar contínuament per tota Espanya, en infatigable proselitisme per a convèncer als metges de totes les províncies del seu projecte i, al mateix temps, va anar creant noves entitats articulades entre elles, que li van permetre crear igualatoris col·legials i paracol·legials, delegacions d'Assistència Sanitària interprovincial, cooperatives, etc.

Espriu va ser promotor, fundador i organitzador d'Assistència Sanitària Col·legial S.A. Va crear després la Cooperativa "Autogestió Sanitària". El 1972 va crear Assistència Sanitària Interprovincial ASISA, que és la primera companyia d'assegurances mèdiques d'Espanya. El 1974 va crear la Societat Cooperativa d'Instal·lacions d'Assistència Sanitària, SCIAS, que és la primera cooperativa del món dedicada a la construcció d'hospitals, i va

fundar l'Hospital de Barcelona, inaugurat el 1990, que disposa de 367 habitacions individuals i uns 200.000 socis, i la gestió del qual és compartida per metges i usuaris. Va crear també la cooperativa Lavinia, amb domicili a Madrid. Actualment, Lavinia S.A. i Assistència Sanitària Interprovincial ASISA formen el grup d'assistència sanitària privada més gran d'Espanya, amb més de 40.000 sanitaris que donen assistència mèdica a més de 1.500.000 persones. El 1993 va inaugurar a Madrid la Clínica de la Moncloa, hospital paral·lel a l'Hospital de Barcelona. Espriu és també fundador de la Mutuallitat de de previsió social Dr. Luis Sans Sola, de Barcelona, integrat pels membres del quadre mèdic d'Assistència Sanitària Col·legial. Va ser també fundador de la Mutuallitat Dr. Atilano Cerezo, amb domicili a Madrid, integrat pels membres del quadre mèdic d'ASISA. Va ser a més autor de diversos llibres sobre cooperativisme sanitari.

El 1990, consolidada ja com una realitat el seu utòpic projecte, les tres cooperatives Lavinia, Autogestió Sanitària i SCIAS van crear la Fundació Espriu, al capdavant de la qual van situar el Dr. Espriu Castelló com a president vitalici. Aquesta Fundació és l'òrgan d'expressió i de difusió del Cooperativisme Sanitari Integral per tot el món. En aquest sentit, ha estat tan gran el treball dut a terme per ell i els seus col·laboradors que actualment la Fundació Espriu presideix l'Organització Internacional de Cooperatives de Salut i edita trimestralment la revista "Compartir", que distribueix gratuïtament a unes 200.000 persones.

Un altre aspecte de la seva prolífica activitat és com a periodista i divulgador mèdic. Durant anys, va publicar un article setmanal de divulgació mèdica a la revista "Destino", amb el títol de "El Consell del Doctor", sota el pseudònim de "CIANOFLILO". Una relació d'aquests articles es va publicar en un llibre que va prologar el Dr. Agustí Pedro Pons i que va ser premiat pel Col·legi de Metges.

Aquesta és, expressada en una breu síntesi, la vida i l'obra del Dr. Josep Espriu Castelló. En contemplar-la en tota la seva magnitud, hom pensa que només un home especial, irrepètible com ell, somniador, convençut de la força de les seves idees, molt tossut en la seva defensa i que, a més, era elegant en el tracte, seductor, comprensiu, generós i molt honest en tots els seus actes, podia materialitzar una quantitat tan important de projectes. El cooperativisme sanitari integral, la defensa de les seves institucions i dels seus col·laboradors va ser la passió obsessiva de la seva vida. Va participar activament en gairebé tots els actes nacionals i internacionals en els quals es debatien aquests temes. Fins i tot, ja a edat avançada, quan ja havia perdut la seva esposa i amb la salut malmesa, no va dubtar a traslladar-se per a participar en di-

versos esdeveniments internacionals de tipus cooperativista. En l'última de les vegades que vaig anar a veure'l a l'hospital, ja en la fase terminal de la seva cruel malaltia, encara em va parlar del seu projecte i em va dir que se sentia insatisfet de no poder continuar defensant les seves idees sobre el cooperativisme.

No és estrany, per tant, que Espriu rebés al llarg de la seva vida diversos honors i premis, entre els quals destaco els següents:

- Col·legiat d'Honor dels Col·legis de Metges de Madrid, Màlaga, Granada, Las Palmas, Càceres i Alacant.
- Col·legiat d'Honor Nacional amb emblema d'or del Consell General de Col·legis de Metges, el 1985.
- Medalla d'Or al Mèrit del Treball, atorgat pel Ministeri de Treball i Seguretat Social, el 1987.
- Premi Internacional de l'Associació Llatinoamericana de Centres d'Educació Cooperativa, el 1989.
- Medalla President Macià, el 1988.
- Fill predilecte de Santa Coloma de Farners, el 1991.
- Comanda amb placa de l'Orde Civil de Sanitat, el 1972, i Gran Creu del propi Orde, el 1994.

La nostra institució, com a premi a la seva gran obra mèdica i social, el va acollir en el seu si com a acadèmic corresponent, com a acadèmic protector i, per últim, va ser escollit com a acadèmic numerari. Va llegir el seu discurs d'ingrés el 10 d'abril de 1994, que va versar sobre "Fi de Carrera". El va contestar el seu amic entranyable, l'il·lustre Acadèmic Dr. Alfons Gregorich Servat, de tan grata memòria. Espriu va ser un bon acadèmic. Va complir amb les funcions com a tal, assistia puntualment a totes les activitats de l'Acadèmia, a la qual estimava i va prestar la seva valuosa contribució.

Amb la mort d'Espriu, Catalunya i Espanya han perdut un gran metge, una creador que ha deixat com a llegat l'obra que acabo de descriure. Però, per sobre de tot, s'ha perdut un home essencialment bo.

La Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, que expressa el seu dolor a la seva germana Ma. Lluïsa i a tots els altres familiars, els amics i els col·laboradors, especialment a Ma. Àngels, la seva secretària de tota la vida, ha perdut també un dels seus més il·lustres membres numeraris. Jo he perdut, a més, un gran amic.

Descansi en pau el nostre estimat amic i company.

Joaquim Tornos i Solano

Acadèmic numerari